

Tietoammattilaisen uusi rooli ja uudet vaatteet

Kun kaikki muuttuu – vai muuttuuko sittenkään?

Tietoasiantuntijan maailma ja roolit ovat olleet jatkuvassa muutoksessa jo vuosikymmeniä. Tekoälymurroksessa tietoammattilaisten on kyettävä sopeutumaan ja omaksumaan jälleen kerran uusia rooleja ja puettava yllään ”uudet vaatteet” – mutta millaiset?

TEKSTI: VELI-PEKKA HYTTINEN

Jatkuvan muuntautumisen olen kokenut omalla työurallanikin, mutta toisaalta jokin tietoasiantuntijuuden ytimessä on aina säilynyt. Meidän tietoammattilaisten voimavara ovat edelleen vahva tietualan osaaminen, monipuoliset verkostot sekä halu ja kyky uudistua ja sopeutua ajan ja teknologioiden tuomiin vaatimuksiin. Osaamme edelleen hakea, jakaa, jalostaa ja ylläpitää ”oikeaa tietoa, oikeassa paikassa, oikeaan aikaan”.

Ensimmäisiä tiedonhakuja pääsin opettelemaan opiskeluaikani Turun yliopistossa. Kyseessä oli maksullinen online-tietokanta Medline. Tiedonhaku oli hyvin jännittävää ja pelottavaakin, kun toinen naputteli haettavaa sekvenssiä lähetettäväksi hakukoneeseen ja toinen kontrolloi kelloa, ettei se tullut liian kalliiksi.

Valmistuttuani biokemistiksi siirryin patenttien ja keksintöjen kiehtovaan maailmaan tutkijain-
sinööriksi Patentti- ja rekisterihallitukseen (PRH). Minusta tuli patentti-informaattikko, jonka tehtävänä oli myös kehittää uuden ajan helposti lähestyttävää patenttitietopalvelua Suomessa.

Opettelin patenttien ja tieteellisten julkaisuviestelmien haun mikrokorteista, CD/DVD-rompuilta sekä Dialog- ja STN-tietopankeista.

Liityin Tietopalveluseuraan, sain ”uudet vaatteet” valmistuttuani seuran ”Info-kurssilta”. Minusta tuli näkyvämpi osa PRH:n palveluorganisaatiota. Olin konsultti, neuvoin asiakkaita oikeille tiedonlähteille, loin uutta sisältöä ja sain olla mukana rakentamassa uusia tietojärjestelmiä, kuten Espenet. Minusta tuli *erikoisinformaattikko* ja patenttijärjestelmän tietoasiantuntija, toisista tuli *yleisinformaattikoita*, oikean tiedon omaavia ammattilaisia hallinnollisiin tehtäviin ja johtajiksi. Yhdistyksen kautta opin käyttämään uusia tietoammattilaisten arvoja, kuten ammattietiikkaa, verkostoitumista, ammatillista kehittymistä ja vaikuttajuutta.

Internet ei korvannut tietoasiantuntijuutta

Internetin, intranetin ja sähköpostin tulo 1990-luvulla mullisti maailman. Kun kenen tahansa oli mahdollista tehdä hakuja internetissä, heräsi myös kysymys: Tarvitaanko enää tietoammattilaisia? ... No tietenkin tarvittiin!

Vuosituhannen vaihtuessa aloimme puhua informaatioarkkitehtuurista, ontologioista, tietostrategiasta, tiedon louhinnasta. Myös wikit ja blogit tulivat osaksi meidänkin arkipäivää. Kun tietopalveluista siirryttiin tietojohdantamiseen, tieto katsottiin osaksi organisaation pääomaa. Omissa tehtävissämme oli aika suhtautua teknologian mahdollisuuksiinkin uudella tavalla. Kun tieto oli avointa ja helposti saatavilla, me tietoasiantuntijat olimme mukana toimeenpanemassa muutoksia.

Uudet teknologiat luovat uusia mahdollisuuksia

Organisaatioiden alkaessa hajauttaa tiedonhallintaa yksiköihin, tietoammattilaisista tuli *tietojohdantamisen osaajia, konsultteja ja kehittäjiä*. Siirryin itsekin tuolloin uusiin kansainvälisiin kuvioihin ja patentti-informaati-

Ajan tasalla pysyminen edellyttää yhä joustavampaa ja nopeampaa sopeutumista ja uusien teknologioiden ja roolien omaksumista.

Tietoasiantuntijoista tulee tietoarkkitehtejä, tietokonsultteja ja tietokuraattoreita, joiden on osattava hyödyntää generatiivista tekoälyä tiedon synteisiin, semanttiseen hakuun ja älykkääseen luokitteluun.

tikon vaatteet vaihtuivat markkinoinnin ja myynnin sävyihin edustamaan maailman suurinta kemian, luonnontieteitä ja patenteja kattavia CAS-tietokantajärjestelmiä (Chemical Abstracts Service) Keski- ja Itä-Euroopassa. Olleessani asiantuntijana globaalissa tieto-organisaatiossa, oli positiivista huomata, kuinka paljon hyötyä minulle oli tietoammattilaisten ”vanhoista opeista”.

Viime vuosina datan ja siitä muodostuneen tiedon määrä on lähes tuplaantunut ja lisääntyy entisestään. Kaiken lisäksi uuden sukupolven teknologiat tuovat jatkuvasti uusia mahdollisuuksia ja välineitä datan keräämiseen ja analysointiin. Digitaalisten palveluiden käyttäjät vaativat mitä erilaisempia räätälöityjä palveluratkaisuja, toiset haluavat avointa dataa, toiset raakadataa ja toiset puolestaan pitkälle jalostettua dataa. Korona-pandemian aikana asiakastapaamiset, kokoukset ja seminaarit muuttuivat virtuaalisiksi ja webinaarit tulivat jäädäkseen olleen edelleenkin usein pääsääntöinen ja rajoittava mahdollisuus tavata ja vaikuttaa.

Valttikortteina sopeutuminen ja jatkuva uuden oppiminen

Digitalisoituminen ja uuden sukupolven teknologinen kehitys ovat tuoneet mukanaan paljon uutta ja hyödyllistä, mutta myös uusia haasteita ja uhkia. Erityisesti valetieto haastaa tänään luotettavan tiedon ja sen lonkerot vaikuttavat tietosuojaan, tietoturvaan sekä tietotyön etiikkaan. Tietoammattilaisille ajan tasalla pysyminen edellyttääkin yhä joustavampaa ja nopeampaa sopeutumista ja uusien teknologioiden ja roolien omaksumista.

Tekoälyn kypsyessä tietoammattilaisten roolit keskittyvät tiedonhallintaan, tiedon kuratointiin ja tiedon eettisen ja vaatimustenmukaisen käytön varmistamiseen. Tietoasiantuntijoista tulee *tietoarkkitehtejä, tietokonsultteja ja tietokuraattoreita*, joiden on osattava hyödyntää generatiivista tekoälyä tiedon synteisiin, semanttiseen hakuun ja älykkääseen luokitteluun. Nykyisiin tehtäviini kuuluu tällaista räätälöityjen tietoratkaisujen rakentamista asiakkaan tarpeiden mukaan. Teen yhteistyötä IT-kollegoidemme kanssa. Luomme pääsyyntä CAS:n sisältöön, joka on maailman suurin jalostetun tieteellisen ja patenttiedon portaali. Omat AI-algoritmimme analysoivat miljardeja tietueita ja tuovat relevantteimpia vastauksia nopeammin.

Tulevaisuuden tietoammattilaiset toimivat *sähköisen terveystiedon ja kliinisen informatiikan asiantuntijoina, kyberturvallisuuden ja rikostutkinnan analytikkoina sekä tiedonhallinnan ja yksityisyyden asiantuntijoina*. He varmistavat tiedon eheyden ja turvallisen tiedon jakamisen sekä toimivat tiedon ylläpitäjinä.

Meidän tietoammattilaisten voimavara on tulevaisuudessakin vahva tietoalan osaaminen, verkostot se-

Veli-Pekka Hyttinen on nähnyt työurallaan jatkuvaa muutosta, mutta toisaalta jokin tietoasiantuntijuuden ytimessä on hänen mielestään aina säilynyt.

kä avoimuus ja halu kehittyä. Osaamme hakea, jakaa, jalostaa ja ylläpitää ”oikeaa tietoa, oikeassa paikassa, oikeaan aikaan”. Saamme uusia rooleja ja puemme ”uudet vaatteet” – kaikki muuttuu ympärillämme vai muuttuuko sittenkään? ■

Kirjoittaja on CAS:n Customer Success Manager, Tietojohdaminen ry:n hallituksen varapuheenjohtaja ja Tietoasiantuntija-lehden toimituskunnan jäsen.

Tietojohdaminen ry – tietoammattilaisen kehittymisen kumppanina

- Vuonna 1947 perustettiin Suomen Kirjallisuuspalvelun Seura, joka toimi tiedon käyttäjien, tiedon ammattilaisten ja tiedon tuottajien yhdistyksenä. Vuonna 1968 se järjesti ensimmäiset tietopalvelukurssit ja otettiin käyttöön nimitys informaattikko.
- Vuonna 1981 Suomen Kirjallisuuspalvelun Seuran nimeksi tuli Tietopalveluseura ry.
- Vuonna 2005 Tietopalveluseura nimi muutettiin Tietojohdaminen ry:ksi.